

השמחה המשולשת שלאחר המבחן האמיתי

Category: חגים, שמחת תורה

בפסח ושבועות התורה מורה לשמות, אבל בסוכות היא חוזרת על כך שלוש פעמים! הרבי מסביר: בפסח עם ישראל כמו תינוק שנולד, שעתידו לוט בערפל, וגם כשקיבל את התורה אין לנו 'ביטוח' שתקוים בעתיד. אלא שאז חטאו ישראל בעגל, ושבנו בתשובה. רק כשצולחים את מבחן קשיי החיים ניתן לשמוח כמו שצריך. ואת זה חוגגים בשמחת תורה.

בסוכות רואים את התוצאות

היום בלילה אנו חוגגים את שמחת תורה. בכל שנה אנחנו מסיימים את התורה ומתחילים אותה פעם נוספת מחדש, וזו הסיבה לחגיגות ולריקודים. זהו היום השמח ביותר בלוח השנה היהודי.

נשאלת אפוא השאלה, מדוע לא חוגגים את שמחת תורה ביום שבו ניתנה התורה? בחג השבועות, שהרי אין לנו יום מתאים לשמוח עם התורה יותר מאשר היום שבו קיבלנו אותה מהקב"ה! איך 'נולד' לפתע חג 'שמחת תורה', ומה הקשר בינו לבין חג שמיני עצרת שהוא היום האחרון של חג הסוכות?

כשאנו מתבוננים בחגים היהודיים, אנו מגלים תופעה מעניינת; בשלושת הרגלים פסח, שבועות וסוכות אנו מצוים לשמוח בהם, ולכן יש חובה לשתות רביעית יין ולקנות מתנות לאשה ולילדים. אולם אנו מוצאים חילוקים ברמות השמחה בין החגים.

בפסח ובשבועות ישנו ציווי כללי של "ושמחת בחגך", שמחה סתמית במדידה והגבלה; אבל על חג הסוכות נכתב בספר הרמב"ם כי יש להרבות בו בשמחה, "מצוה להרבות בשמחה", ריבוי עד אין סוף.

השאלה הזו נשאלת בהרחבה על ידי הרבי (בשיחת שמחת בית השואבה תש"כ ע"י עין שם בארוכה): בחג הפסח לא מצאנו בתורה אפילו פעם אחת את ענין השמחה; בחג השבועות מצאנו פעם אחת את השמחה, ואילו בחג הסוכות כתוב בתורה שלוש פעמים את ענין השמחה!

הרבי מביא את דברי המדרש (ילקוט שמעוני, אמור) שמבאר: "שבחג הפסח שאז מתחילה רק תקופת הקציר הרי כל זמן שאין אדם יודע כמה יכניס לגרנו לייקבו לאחרי טרחתו בימי החורף, לא יכול להיות אצלו ענין של שמחה; אפילו בחג השבועות, חג הקציר, שכבר היה קציר שעורים וקציר חיטים, הרי עדיין לא נשלמה אסיפת הפירות, ולכן יכולים לכתוב שמחה אחת. ורק בחג האסיף שאז מקבץ אדם את הפירות ורואה פרי טוב בעמלו שברכו ה' ביבול רב, אזי שמח בשמחה גדולה".

אנו נוכחים לראות אם כן שמבחינה פרקטית-מציאותית אדם אינו יכול לשמוח בחג הפסח כאשר רב הנסתר על הגלוי בכל הקשור למצב הביזנס שלו; רק בחג הסוכות, כאשר ידוע לו מצבו הכספי הוא יכול לשמוח.

מסלול של חיים אמיתיים

הרבי מבאר את דברי המדרש הללו בצורה עמוקה ורוחנית יותר:

שלושת החגים, פסח שבועות וסוכות, מסמלים תקופות שונות ומסוימות בחיי האדם; חג הפסח ² לידת עם ישראל. כאשר אדם נולד ישנה שמחה, אולם איננו יודעים מה יהיה עתידו של התינוק שלפנינו, האם אכן הוא יגדל לתפארת המשפחה או חלילה להיפך. כזה היה מצבם של בני ישראל לפני מתן תורה, קודם שקיבלו את המצוות, עתידם היה לוט בערפל.

גם בחג השבועות, כאשר ישראל כבר קיבלו את התורה וקיבלו עליהם מצוות שבת ואמרו "נעשה ונשמע" ³ זו הייתה התחלה בלבד, הם קיבלו את התורה על מנת לקיימה מעתה ואילך. ולכן נזכרה השמחה פעם אחת בתורה לגבי חג השבועות.

גם בחיי הפרטיים של האדם, חג השבועות מסמל את תקופת הבר-מצוה שלו, כאשר הוא כבר עומד על רגליו, למד מעט וקיים מצוות ועשה נחת להוריו ולכל בני משפחתו. אולם זוהי רק התחלת החיים שלו בתור אדם בוגר שחייב בכל המצוות, ועדיין הוא לא הוכיח את עצמו. השמחה בבר המצווה היא מאופקת, שכן עדיין הוא לא הוכיח את מעשיו כאדם עצמאי ומבוגר מבחינת הקשר והמחויבות שלו ליהדות.

ואז אנו מגיעים לחג הסוכות. כדאי לדעת שבין חג שבועות לסוכות התרחש דבר משמעותי ורציני ביותר בהיסטוריה של העם היהודי: עם ישראל חטא בחטא העגל. ארבעים יום בלבד לאחר ה'בר-מצוה' שלהם, שאז הם אמרו "נעשה ונשמע", עזבו את התורה, ומרדו, ועבדו עבודה זרה, וכתוצאה מכך הם גרמו לשבירת הלוחות וכו'. לאחר מכן החזיר משה רבינו את כולם בתשובה שלימה במשך ארבעים יום שבין ראש חודש אלול ועד יום הכיפורים, שבסופם אמר הקב"ה "סלחתי כדברידך" וניתנו לוחות שניות.

נמצאנו למדים כי חג הסוכות מסמל את החיים האמיתיים שלאחר המבחן הקשה של היציאה לעולם: מעידה, נפילה, ולאחר מכן חזרה אמיתית בתשובה לחיי תורה ומצוות.

כעת אם כן, ישנה סיבה אמיתית לשמוח, כי אנחנו בטוחים שהם יחזיקו מעמד לאחר המבחן האמיתי, המבחן של החיים. ולכן בחג הסוכות אנו מצוים על השמחה שלוש פעמים.

תשמחו כי זה לנצח!

כך גם בחיינו הפרטיים; כשהילד יוצא לעולם והולך לקולג', ויש לו בחייו עליות ומורדות שמאפיינות את בני גילו ומצבו, ולמרות הכול הוא חוזר הביתה עם בן זוג יהודי ☞ זו באמת סיבה משמעותית לשמחה אמיתית. לכן בחתונה שלו אנחנו שמחים כי אנחנו יודעים שהוא 'תקוע' לנצח ויביא לנו בעז"ה נכדים יהודיים כשרים לתפארת המשפחה.

זהו הטעם אם כן לשמחה הגדולה של שמחת תורה לאחר חג הסוכות, ולא בשבועות יום קבלת התורה. בשבועות אנו עומדים לפני המבחן האמיתי וממילא אין לנו סיבה משמעותית לשמוח כאשר עתידנו מעורפל ומעומעם; מתי אנחנו מוכיחים שקיבלנו את התורה ואנו מסוגלים באמת ובתמים ללכת באורחותיה ולקיים את מצוותיה? רק לאחר התשובה של יום הכיפורים וקבלת לוחות שניות!

זהו אפוא היום הנכון ביותר לחגוג בו את שמחת התורה ☞ שהיא הקנין האמיתי שלנו.